

دلوی اختر او قربانی فضایل او مسایل

لیکوال
مقام: عبدالروف

Ketabton.com

AHMAD SCAN 2580230

رفتم بخت

د علمي څېړنو مدیریت

د لیکوالۍ او ژباړې امریت

او قربانی
و مسایل

ل
الکروف

د کتاب ټول حقوق له خپرنډوې ټولنې سره خوندي دي

لړلیک

سرلیک	مخگڼه
د دویم چاپ په اړه د خپرندويې ټولنې یادښت.....	و
د سريزې پرځای د خپرندويې ټولنې یادښت.....	ي
قرباني د قرآن په رڼا کې.....	۱
قرباني دستتو په رڼا کې.....	۲
قرباني او د صحابه ووعمل.....	۳
د قرباني تاريخ.....	۳
د محمدي امت ځانگړتيا.....	۴
د قرباني ستره پېښه او ابراهيمي سنت.....	۵
د حضرت اسماعيل عليه السلام پرځای د پسه حلالول.....	۷
ابراهيمی ياد.....	۸
اسلامي ياد.....	۸
حاجيان او غير حاجيان د قرباني په مسئله کې يو ډول دي.....	۹
ايا قرباني اقتصادي زيات دی؟.....	۱۰
د اختر او قرباني فضایل او مسایل.....	۱۱
د اخرونو مشروعت.....	۱۱
د ذوالحجې د لومړيو لسو ورځو فضيلت.....	۱۲
د لوی اختر په ورځ تر ټولو غوره عمل.....	۱۴
د تشريق تکبيرونه.....	۱۴
د لوی اختر د ورځې سنت کارونه.....	۱۵
د اختر د لمانځه لپاره اذان او اقامت نشته.....	۱۶
د اختر د لمانځه ترتيب.....	۱۶

د اختر خطبه.....	۱۷
د اختر په ورځ نفلي لمونځ.....	۱۷
د قرباني تعريف.....	۱۷
د قرباني مشروعت.....	۱۸
د قرباني حکم.....	۱۸
د قرباني حکميت او فلسفه.....	۱۹
د قرباني حقيقت او ارزښت.....	۱۹
د قرباني فضيلت.....	۲۰
د قرباني پر پرېښولو وعيد.....	۲۰
د قرباني نصاب.....	۲۱
د نصاب تعريف.....	۲۱
قرباني پر چا واجبېږي.....	۲۱
د قرباني ورځې.....	۲۴
د قرباني پرځای صدقه او خيرات کول.....	۲۴
د قرباني د حلالولو وخت.....	۲۵
د قرباني د حلالولو مستحب وخت.....	۲۵
د حلالولو سنت طريقه.....	۲۶
تر حلالولو مخکې ادا.....	۲۷
د قرباني نيت.....	۲۸
تر حلالولو مخکې دعا.....	۲۸
تر حلالولو وروسته دعا.....	۲۸
د قرباني څاروی.....	۲۹
د قرباني د څاروي عمر.....	۲۹
هغه څاروي چې قرباني کول يې غوره دي.....	۳۰
هغه څاروي چې قرباني کول يې روا دي خو غوره نه دي.....	۳۰

د دویم چاپ په اړه د خپرنډو یې ټولنې یادښت

دالله تعالی له ستاینې او پر خوږنې محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم د درود ویلو څخه وروسته موږ دالله تعالی ډېر شکر پرځای کوو، چې یو ځل بیا یې د دې جوگه وگرځولو چې د خپل درانه ملت چوپړ ته دهغوی دیوې سترې فریضې دښه پرځای راوړلو په خاطر دا علمي ټولگه وړاندې کړو. قرباني موږ او تاسې ته دحضرت ابو الانبياء ابراهيم خليل الله علیه السلام یاد را په زړه کوي، کوم چې دحق دشجره طوبی حیثیت لري او دنړۍ واړه اسماني دینونه دهغه پر لور خپل نسبت یو لوی ویاړ گڼي، او دا خبره یو ستر حقیقت هم دی؛ خو چې په رښتینې توگه د دلیل له مخې ثابت شي، یهودو به دعوی کوله، چې د ابراهيم علیه السلام د دین تعلیمات زموږ په څیر وو، مسیحیانو به دعوی لرله چې دهغه مبارک د دین لارښوونې زموږ دین ته ورته وي، او مسلمانان عقیده لري چې اصل میراث یې خپل لمسي سیدالکونین والثقلین محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته پاته دی، چې دواړه مبارکان په څیره، صورت اوسیرت کې یوشان وو.

د نړۍ دا قانون دی چې کوم سړی د چا دمیراث دعوی لري باید دلیل ورسره وي، دپېلگې په توگه که دنسب دعوی ولري باید په هغه کورنۍ کې زیږیدلې وي دکومې چې دعوی لري، په کورنۍ یا پر ځمکه یې دوراثت دعوی ولري باید سمدستي دهغه ذوالید ثابت وي، یا یې څېره (قیافه) پیژندونکي گواهي ورکړي، یا یې کره وړه دهغه پلار په څیر وي، دهغه پر لار روان وي او دهغه طریقې یې

- هغه عیب لرونکي څاروي چې د قربانی وړ نه دي..... ۳۱
 په قربانی کې د گډون مسئلې..... ۳۲
 په قربانی کې نیابت..... ۳۴
 د وفات شوي کس لپاره قرباني کول..... ۳۴
 د قربانی غوښه..... ۳۵
 د قربانی د غوښې د وېش مستحبه طریقه..... ۳۶
 د قربانی څرمن (پوست)..... ۳۷

ژوندی ساتلي وي، يا عرفي قبالة ولري يا شرعي کوم ليکلې دليل ولري؛ څو خپله دعوی پری ثبوت ته ورسوي؛ نو اوس گورو چې پورته درې اسمانې دینونو کې کوم یو رښتینې دی؟

د رسولانو پلار حضرت ابراهیم خلیل الله علیه السلام کعبه جوړه کړه، هغه یې پاکی ساتله عبادت یې په کې کاوه، طواف یې ورځنې کاوه، حج اعلان یې د الله جل جلاله په امر د ټولې نړۍ انسانانو ته کړی دی، بختورو ورته د سوبتیا ډاډ ورکړی دی، په همدغه مکه کې یې خپله کورنۍ (حضرت اسماعیل او دهغه مور مبارکه حضرت هاجر سلام الله علیهما) پرېښوده، او دمقام ابراهیم علیه السلام په نامه ځای هم په همدغه کعبه شریفه کې دی، هلته د زمزم کوهی (څاه) هم دهغه د خبره منونکي زوی د قدم وهلو او خاپوړو وخت ریاډوي، د صفا او مروا غونډۍ هم هلته دهغه د بي بي مبارکې یاد راپه زړه کوي، هغه مبارک ځان سنت کړی وو، اوس د ټول کارونه یوازې او یوازې د مسلمانانو ذوالبد او په کې پاتې دي، چې نور ادیان یې سوچ هم نه شي کولای او د ابراهیمي ملت رښتیني وارث حضرت محمد صلی الله علیه وسلم همدغه مکه او د ابراهیم علیه السلام په اولاده کې زېږیدلی دی؛ نو له دې دلائلو په ډاگه شوه چې مسلمانان په خپله دعوی کې رښتیني او په خپله ژمنه تر قیامتته ولاړ او پوره کولو ته یې ژمن دي او په دې لار کې هرې سرښندنې ته په ورین تندې ښه راغلاست وایي. پاتې شوه شرعي قبالة؛ نو دا خبره په ډاگه ده چې تورات، انجیل او قرآن کریم ټول دهغه مبارک څخه وروسته نازل شوي دي، خو له قرآن پرته هېڅ کتاب دا نص نه لري چې ابراهیم علیه السلام یهودي یا نصراني وو، په داسې حال کې چې قرآن کریم په ډاگه وایي: مَا كَانَ اِبْرَاهِيْمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا

وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (۱۷) إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِاِبْرَاهِيْمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ (۱۸)

ژباړه: حضرت ابراهیم علیه السلام نه یهودي وو، نه مسیحي وو، بلکې (له زړه نه) د هر باطل څخه د حق په لور تلونکی وو، مسلمان وو او هغه له مشرکانو څخه نه وو، بېشکه هغه کسان د ابراهیمي ملت د دعوی حق لري، چې په لار یې تللي وي، او د رسول (حضرت محمد صلی الله علیه وسلم) او هغه کسان چې ایمان یې راوړی دی، او الله تعالی دایمان لرونکو سره مینه (پیرزو) کوونکی دی.

په داسې حال کې چې نننۍ مسیحي نړۍ د توحید عقیده پرېښې ده، پر شرک او بت پرستی کلک ولاړ دي، خپلو کلیساوو کې یې د حضرت عیسی او حضرت مریم علیهما السلام غیر اخلاقي او برېښه انځورونه څرولي دي او د الله تعالی بندگي پر ځای پاتې ده، دهغو بتانو بندگي کوي او اکثره یې ملحد او بي دینه دي چې هرڅه پرته د حلال او حرام له توپیر خوري او د دین سره سروکار نه لري، پاتې شو یهودان، هغوی له دین څخه زیات قومیت او اقتصادي واکمني، پر میډیا قبضې او که په روا وي که په ناروا، په قانون وي او که په ظلم او تیري خپلو شومو پایلو ته د رسیدلو لیوني دي او په دې لار کې تل د دین قرباني ورکوي او خپل اهداف پرې مخکې کوي؛ نو یوازې مسلمانان پاتې شول او په مسلمانانو کې افغانان هغه حیثیت

لري، چې تل يې د اسلامي امت په امامت کې په علمي او عملي ډگر خپله دنده له هر چا دمخه په ډومبۍ کړنښه کې سرته رسولې. بايد پر دې پوه شو چې افغان بنسټ د ملت د خدمت لپاره ملا تړلي او هر هغه لور ته گام اخلي چې د دې خوار او کړېدلي ملت گټه په کې گوري، دا چې د اسلام سپېڅلی دين د هر افغان په خټه کې اغېزې شوی او د دې دروند ملت دوينې او غوښې برخه گرځېدلې او اړيکه يې ورسره په هيڅ حال کې نه شلېدونکې ده، افغان بنسټ وپتيليله چې د قرباني د تاريخي شاليد، فقهي احکامو، داختر و نوضيقت او مشروعيت او د اسلامي امت دنورو امتونو سره د توپير اونورو... ځينو هغه مسائلو په هکله چې په ورځني ژوند کې ورسره کله نا کله مخ کېږي د ټولگې دويم ځلي چاپ بشپړ او يو ځل بيا وړاندې کړي؛ خو گران هيوادوال او دين مينه لرونکي ترې گټه واخلي، الله جل جلاله دې وکړي چې موږ په رښتيا هم د ملت د ديني او دنيوي ستونزو درمل وگرځو او د الله تعالی مخلوق ته گټه ورسوو.

په اسلامي مينه
د افغان بنسټ د نشراتو څانگه
خوشحال خان مېنه، کابل
٢٠، تله، ١٣٩١ هـ ل

د سريزې پر ځای د خپرنديويې ټولنې يادښت

حامداً و مصلياً وبعد:

د افغانستان مسلمان ولس چې د راز راز قربانيو شاهد دی، د لوی اختر او حج قرباني هم ورته ډېر ارزښت لري؛ نوله دې کبله د افغان بنسټ د علمي څېړنو مديريت وپتيلله چې په دې اړوند يوه لنډه ټولگه وړاندې کړي.

دا چې قرباني (اختری) يو ابراهيمي يادگار، د الله ﷻ په لار کې يو ډول سرښندنه، د الله ﷻ د مننې اداء کول او د اسلام د ډېرو مهمو نښو څخه ده چې يادونه يې په ډېرو اياتونو او حديثونو کې شوې ده.

الله ﷻ دي ټولو ملگرو او په ځانگړې توگه مفتي صاحب عبدالروف ته اجر ورکړي، چې په لنډ وخت کې يې دغه رساله راټوله او بيا د نشراتو مدير احمد فيصل صاحب د چاپ په گانه وپسولله.

درنښت

د افغان بنسټ د علمي څېړنو مديريت

قرباني د قران په رڼا کې:

۱. (لَنْ يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ) ^(۱)

ژباړه: نه د هغو غوښې الله ﷻ ته رسېږي او نه يې وينې، خو هغه ته ستاسې ځان ساتنه (تقوا) رسېږي.

۲. (وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا حَبِيرٌ) ^(۲)

ژباړه: او د (قرباني) اوبښان موږ ستاسې لپاره د الله ﷻ شعایرو کې شامل کړي دي په هغو کې ستاسې لپاره ښېگڼه ده.

۳. (فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ) ^(۳)

ژباړه: نو خپل رب ته لمونځ وکړه او قرباني وکړه.

ابن کثیر رحمه الله له مفسرينو صحابه کرامو، تابعينو لکه حضرت عبدالله ابن عباس رحمه الله، عطاء، مجاهد، عکرمه او حسن بصري رحمه الله څخه روایت کړی دی چې د (وَأَنْحَرْ) کليمې معنی قرباني ده. ^(۴)

قرباني د سنتو په رڼا کې:

۱. (عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ عَشَرَ سِنِينَ يُضَحِّي) ^(۱)

ژباړه: حضرت عبدالله ابن عمر رحمه الله وايي چې رسول الله ﷺ په مدينه منوره کې لس کلونه تېر کړل او هر کال به يې قرباني کوله.

۲. (عَنْ أَنَسٍ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَقَى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا) ^(۲)

ژباړه: له انس رحمه الله څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ دوه ښکرونه لرونکي، سپینوالي او توروالي ته مایل پسونه په خپل لاسونو قرباني کړل، د حلالولو پر مهال يې (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ) وويل او خپله پښه يې د هغه پر غاړه اېښې وه.

(عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قُلْتُ أَوْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الْأَضَاحِيُّ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا مَا لَنَا مِنْهَا قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالْصَّوْفُ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الصَّوْفِ حَسَنَةٌ) ^(۳)

ژباړه: حضرت زيد بن ارقم وايي: چې صحابه ووله پېغمبر ﷺ څخه د قرباني د حقيقت په اړه پوښتنه وکړه پېغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمايل: (دا ستاسو د پلار حضرت ابراهيم عليه السلام سنت دی) صحابه وو وپوښتل: (آيا نو په دغه قرباني کې موږ ته هم ثواب

^(۱) د حج سورت ۳۷ ايت.

^(۲) د حج سورت ۳۶ ايت.

^(۳) د کوثر سورت ۲ ايت.

^(۴) ابن کثیر، سورة الكوثر، آية ۲.

^(۱) ترمذی: ابواب الاضاحی، رقم الحديث: ۱۵۰۷

^(۲) بخاری: باب تکبير عند الذبح، رقم الحديث ۵۲۴۵

^(۳) سنن ابن ماجه: باب ثواب الاضاحيه، رقم الحديث ۳۱۲۷

رارسیږي؟) پیغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (هو، د قربانی د حیوان د هر وېښته په بدل کې تاسو ته یوه نېکي لیکل کیږي) صحابه وو بیا وپوښتل: (د وړیو هم دومره اجر دی؟) پیغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (هو، د وړیو هم دغه حساب دی، د هر وېښته په بدل کې یوه نېکي ورکول کیږي)

قرباني او د صحابه وو عمل:

(وَقَالَ يَحْيَىٰ بَنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ بْنَ سَهْلٍ قَالَ كُنَّا نُسَرِّقُ الْأُضْحِيَّةَ بِالْمَدِينَةِ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ يُسْتَنُونَ) ^(۱)

ژباړه: ابو امامه وايي: موږ او ټولو مسلمانانو به په مدينه کې خپلې قربانۍ ښې چاغولې او بيا به مو حلالولې.

د قرباني تاريخ:

الله ﷻ ته د نږدېوالي حاصلولو په موخه د څاروي حلالول له هغه مهاله پيل شوې چې حضرت ادم عليه السلام دې نړۍ ته راغلی په لومړي ځل د حضرت ادم عليه السلام دوو زامنو هاييل او قابيل قرباني کړې ده، الله ﷻ دغه پېښه په قران کریم کې هم ياده کړې ده (إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا) ^(۲) کله چې دغو دواړو (د الله ﷻ لپاره) قرباني وړاندې کړه.

ابن کثير رحمه الله د دې ايت تر سرليک لاندې د حضرت ابن عباس رضي الله عنهما

څخه روايت کړی وايي: (هاييل يو پسه او قابيل څه غنم د قرباني په موخه الله ﷻ ته وړاندې کړل، د الله ﷻ د امر سره سم د اسمان څخه اور را کښته شو، د هاييل قرباني يې وسوزوله او د قابيل قرباني (غنم) پر ځای پاته شول، د مخکينيو پیغمبرانو پر مهال چې کومه قرباني او صدقه به قبلېده، د اسمان څخه به اور را کښته کېدی او قبوله شوې قرباني او صدقه به يې سوزوله، او کومه قرباني او صدقه چې به نه وه قبوله شوې هغه به پر خپل ځای پاته کېدله. ^(۱)

د محمدي امت ځانگړتيا:

پخوا به چې مسلمانانو کوم مال د ولجې په توگه ونيوه هغه به هم د قبلېدو په صورت کې په اسماني اور سوزېده، خودا د حضرت محمد ﷺ پر امت د الله ﷻ مهرباني ده چې د قرباني غوښه او د غنیمت مالونه يې دوی ته حلال کړي دي، یوه ورځ حضرت محمد ﷺ پر ځان د الله ﷻ د نعمتونو یادونه کوله وې فرمایل: (وَأُحِلَّتْ لِي الْغَنَائِمُ) او ماته ولجې حلال شوي دي، يعنې زما امت ته الله ﷻ د غنیمت مالونه حلال کړي دي.

د حضرت محمد ﷺ په وخت کې چې کومو خلکو اسلام ته غاړه نه اېښوده نو هغو به ويل چې د مخکينيو پیغمبرانو په وختونو کې به چې کله صدقې او قربانۍ قبولې شوې هغه به په اسماني اور سوزول کېدې، موږ به تر هغې ايمان را نه وړو تر څو تاسو دغه معجزه موږ ته ښکاره نه کړي.

^(۱) بخاری: کتاب الاضحية.

^(۲) د مائده سورت ۲۷ ايت.

^(۱) د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

الله ﷻ دوی ته داسې جواب ورکړ چې که تاسو رښتیا وایاست نو ولې مو په هغو پېغمبرانو پسې دروغ وویل او ومو وژل ، د دې چلونو او خبرو څخه څرگند یږي چې تاسو د ایمان راوړلو اراده نه لری.

د پورتنیو خبرو څخه څرگند یږي چې قرباني د حضرت ادم ﷺ له وخته پیل شوې او الله ﷻ ته د نزدېوالي په موخه تر سره کېده ، او د قبلېدو په صورت کې به د اسماني اور په ذریعه سوزول کېده .^(۱)

د قربانی ستره پېښه او ابراهیمي سنت :

د قربانی حلالول که څه هم د عبادت په موخه د حضرت ادم ﷺ له وخته پیل شوې ده ، خو د حضرت ابراهیم ﷺ له پېښې وروسته یې ډېر ارزښت پیدا کړ ، او د دغه یاد د ژوندی ساتلو لپاره په محمدي شریعت کې قرباني پر مسلمانانو واجب شوه ، په اسلامي تاریخ کې د حضرت ابراهیم ﷺ قرباني یوه بې سارې او منل شوې قرباني ده ، او الله ﷻ دغه پېښه د (صُفَّت) په سورت کې هم په بشپړه توګه یاده کړې ده.

الله ﷻ په قران کریم کې د حضرت ابراهیم ﷺ د قربانی کیسه په دې ډول پیل کړې ده : (فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ)^(۲)

^(۱) د مفتي محمد شفیع رحمہ اللہ لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۲) د صُفَّت سورت ۱۰۲ ایت .

ژباړه: نو هغه هلک چې کله له هغه سره د منډو تړو کولو منګ ته ورسېده ، (یوه ورځ) ابراهیم هغه ته وویل : (بچیه! زه په خوب کې وینم چې تا حلالوم اوس ته ووايه چې ستا نظر څه دی .

ایا ته د الله ﷻ دغه امر ته حاضر یې او که نه ؟ څرنگه چې د پېغمبرانو خوب د وحې په ډول وي نو په خوب کې حلالول د حلالولو د حکم په ډول وي . کله چې حضرت ابراهیم ﷺ ته د الله ﷻ له لورې امر وشو ، سلا او مشورو ته یې هیڅ اړتیا نه وه ، خو سلا یې د لاندې لاملونو له کبله وکړه :

- چې زوی یې په دې پوه شي چې دی تر څومره بریده پوخ هوډ ، همت او د الله ﷻ د پیروي لېوالتیا لري .
- که چیرې یې زوی دغه امر ومني کېدای شي چې الله ﷻ یې زوی ته هم ثواب ورکړي ، ځکه چې د ثواب گټل په ارادې پورې اړه لري .
- د حلالولو (ذبح) پر مهال له پلرنۍ مینې او ذهني ناکراري څخه ډاډه وي .

د تاریخي روایتونو پر بنسټ حضرت اسماعیل ﷺ هغه مهال نهه کلن وو ، کله چې حضرت ابراهیم ﷺ د خپل بختور زوی حضرت اسماعیل ﷺ سره سلا وکړه ، زوی یې همغه ګړۍ په ځواب کې وویل : (قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ)^(۱) پلاره ! څه چې درته امر شوی همغه وکړه ژر ده چې انشاء الله ما به له صابرانو ومومې .

^(۱) د صُفَّت سورت ۱۰۲ ایت

(فَكَلَّمَا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ)^(۱) کله چې دواړو ومنله پر مخې یې خملولو.

یعنې کله چې زوی او پلار دې سترې قربانۍ ته تیار شول، پلار یې خپل زوی پر مخې پر مخکې وغورزوه، په پر مخې اچولو کې دا راز و چې حضرت ابراهیم عليه السلام د خپل زوی څېره ونه ویني، داسې نه چې د پلار توب مینه یې راوپارېږي او د الله ﷻ د امر په پرځای کولو کې ځنډ راشي.^(۲)

د حضرت اسماعیل عليه السلام پر ځای د پسه حلالول :

کله چې حضرت ابراهیم عليه السلام د خپل زوی د جامو په ایستلو بوخت شو، الله ﷻ ور وکړ لکه څرنگه چې په قران کریم کې یې یادونه شوې ده (وَكَادَيْنَاهُ أَنْ يَأْتِ بِرَٰهِيْمَ * قَدْ صَدَّقَتِ الرُّوْيَا)^(۳)

ژباړه: موږ ور ښه کړ چې ای ابراهیمه! بېشکه تا خودي خوب رښتیا کړ.

الله ﷻ همغه گړۍ حضرت ابراهیم ته یو پسه راوليږه، او د حضرت اسماعیل عليه السلام پر ځای یې حلال کړ، نو ځکه خدای ﷻ فرمایلي دي: (وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ)^(۴) موږ د هغه په فدی

(۱) د صُفَت سورت ۱۰۳ ایت

(۲) د مفتي محمد شفیع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۳) د صُفَت سورت ۱۰۴ او ۱۰۵ آیاتونه

(۴) د صُفَت سورت ۱۰۷ ایت

(بدل) کې ستره حلاله ورکړه.

دغې حلالې ته ځکه ستره حلاله ویل شوې چې الله ﷻ د قیامت تر ورځې پورې د دغه یاد د تازه ساتلو لپاره پر مسلمانانو قرباني واجبې کړه.^(۱)

ابراهیمي یاد :

الله ﷻ ته د حضرت ابراهیم عليه السلام کړنې خوښې شوې او د هغو د ژوندي ساتلو لپاره یې پر مسلمانانو عبادت وگرځاوه او واجب یې کړل، لکه د حج په مراسمو کې درېیو جمره په کاڼو ویشتل او قرباني.

الله ﷻ د حضرت ابراهیم عليه السلام د کړنو څخه پرته د بي بي هاجرې منډې رامنډې هم له اسلامي نښو (اسلامي شعائر) څخه وگرزولې، نو له دې کبله پر هر حاجي د صفا او مروا تر منځ منډې رامنډې او د مکې معظمې له ودانۍ څخه اووه ځله طواف کول واجب دي.^(۲)

اسلامي یاد :

پخوا به د خلکو رواج وو، چې د خپلو مشرانو د یادونو د ساتلو لپاره به یې ویار څلې، یاد څلې، او یا د هغوی څېرې جوړولې، دغه ویار څلې او څېرې یقیناً تر ډېره وخته د ویار منو خلکو یادونه ساتي خو د تل لپاره دغه څلې او ویارونه ژوندي نه پاتې کیږي، نو

(۱) د مفتي محمد شفیع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۲) د مفتي محمد شفیع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

له دې کبله اسلام د مخکینیو خلکو د رواجونو پر خلاف د حضرت ابراهیم عليه السلام د قربانۍ د یاد د تازه کولو او ساتلو لپاره پر مسلمانانو قرباني واجب کړه ، د قربانۍ په کولو سره یوازې دا نه چې د حضرت ابراهیم عليه السلام یاد را تازه کیږي ، بلکه دغه د مسلمانانو پر زړونو یوه اغېزه هم اچوي .

ویاږ څلي او څېرې که هر څومره کلکې او ټینګې جوړې شي ، خو بیا هم د وخت په تېرېدو سره ختمې او یا د پېښو ښکار کیږي ، خود حضرت ابراهیم عليه السلام یاد به د قیامت تر ورځې پورې ژوندی وي ، ځکه چې هغه د حضرت محمد صلي الله عليه وسلم پر امتیانو واجب او په قران کریم کې خوندي شوی دی ، څرنگه چې د قران کریم هر امر د قیامت تر ورځې پورې جاري او پلي کیږي نو له دې کبله به هم د حضرت ابراهیم عليه السلام یاد د قیامت تر ورځې پورې ژوندی وي ، د حضرت ابراهیم عليه السلام قرباني د دې گواهي ورکوي که یو مسلمان خپل ټول مال او کورنۍ د خدای جل جلاله په لاره کې لگښت کړي بیا هم د الله جل جلاله حق نه شي ورپوره کولای. ^(۱)

حاجیان او غیر حاجیان د قربانۍ په مسئله کې یو ډول دي :

هغه ابراهیمي سنت چې په ځانګړو ځایونو پورې اړه لري؛ لکه د دریو جمر وېشتل ، د صفا او مروا تر منځ منډې ، او اووه طوافونه یوازې پر حاجیانو واجب دي . او د قربانۍ حلالول پر ټولو مسلمانانو واجب ده ، د قربانۍ حلالول یوازې دا نه چې واجب ده بلکه د اسلام له نښو څخه هم ده ، لکه څرنگه چې الله جل جلاله په قران

کریم کې فرمایلي دي : (وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا حَافِظٌ) ^(۱)

ژباړه: او د قربانۍ اوښان مو ستاسو لپاره د الله جل جلاله د دین له نښانو څخه ګرځولي تاسو ته په هغو کې ښېګڼه ده . ^(۲)

ایا قرباني اقتصادي زیان دی؟

کله چې انسان د الله جل جلاله څخه بې پروا او په انساني غوښتنو کې ډوب شي ، نو ټول عبادتونه ورته خیال او رواج ښکاري ، نو له دې کبله قرباني یوه ستونزه او زیان بولي او یا وایي چې که د قربانۍ دغه پیسې چې پر حیواناتو لګول کیږي ، که د قوم او کلیوالو په کارونو کې ولګول شي ، نو دابه غوره وای . خود خبره هم اړینه ده چې د خلکو ستونزې هغه مهال حل کېدای شي چې د خلکو ژوند ارامه او اخلاق یې نیک شي ، له غلا ، چور ، چپاول ، چل او دوکو څخه ځانونه وژغوري لکه یو پوه انسان چې علمیت او تربیې ته پر نورو اړتیاوو غوروالی ورکوي ، خو ویلای شو چې د انسانانو د اخلاقو د ښه والي لپاره د الله جل جلاله رضا او خوښي غوره نخسه ده ، د الله جل جلاله او د پیغمبر صلي الله عليه وسلم پیروي انسان په هر حال کې له بدو کارونو څخه را ګرځوي او قرباني د دې ډول احساس په ځواکمنتیا کې ډېره اغېزه لري ، له دې کبله ویلای شو چې د انسانانو بریالیتوب په دې کې دی چې قرباني ښه په ذوق او شوق سره وکړي او نور خلک هم دې

^(۱) د حج سورت ۳۶ ایت .

^(۲) د مفتي محمد شفیع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قرباني ، د جمعه خان نائل ژباړه .

^(۱) د مفتي محمد شفیع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قرباني ، د جمعه خان نائل ژباړه .

کار ته راوبلي ، نه دا چې قرباني ونه کړي او د قربانی په پیسو نفسي غوښتنې تر سره کړي .

لنډه دا چې د قربانی کولو اصلي موخه دا نه ده چې خلک غوښه وڅوري ، ځکه چې قرباني یو شرعي امر او ابراهیمي یادگار دی ،

الله ﷻ په قران کریم کې د قربانی په اړه داسې فرمایلي دي :
(لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُمُهَا وَلَا دِمَاؤها وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ) ^(۱)

ژباړه: الله ﷻ ته یې نه غوښي رسیږي نه وینې ، مگر هغه ته خو (یوازې) ستاسو تقوا رسیږي. ^(۱)

د اختر او قربانی فضایل او مسایل

د اخترونو مشروعیت

(عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَلَهُمْ يَوْمَانِ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا فَقَالَ «مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ» . قَالُوا كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَبْدَلَ كُفْرَ بِيَوْمٍ خَيْرًا مِنْهُمَا يَوْمَ الْأَضْحَى وَيَوْمَ الْفِطْرِ» ^(۲)

ژباړه: له حضرت انس رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ له مکې څخه مدینې ته راغی ، د مدینې خلکو دوې ورځې خوشحالی کولې او په هغو کې به یې د لوبو تماشې کولې ، رسول الله ﷺ ورڅخه

^(۱) د حج سورت ۳۷ ایت .

^(۲) د مفتي محمد شفیع رحمہ اللہ لیکنه: تاریخ قرباني ، د جمعه خان نائل ژباړه .

^(۳) ابوداؤد: باب صلاة العيدین ، رقم الحديث ۱۱۳۶

وپوښتل د دې دوو ورځو حقیقت او حیثیت څه دی ؟ هغوی عرض وکړ: موږ د جاهلیت په زمانه کې همدا رواج درلود ، رسول الله ﷺ ورته وفرمایل: الله ﷻ تاسو ته د هغو دوو ورځو په بدل کې تر هغه غوره ورځې مقررې کړي دي ، هغه د لوی او کوچني اختر ورځې دي .

د ولسونو او ملتونو د خوشحالی ورځې په اصل کې د هغو د تاریخ او روایاتو ترجماني او د ملي مزاج هندارې وي ، له همدې امله ښکاره خبره ده چې تر اسلام مخکې د جاهلیت په دوره کې چې د مدینې خلکو کومې د خوشحالی ورځې لمانځلې ، د جاهلي طبیعت او تخیل او د ناپوهۍ د روایاتو منعکس کوونکي وې ، د رسول الله ﷺ په وینا کې صراحت دی چې الله ﷻ هغه پخوانۍ د خوشحالی ورځې ختمې او پر ځای یې د کوچني اختر او لوی اختر ورځې د دې امت لپاره د خوشحالی ورځې وټاکلې چې په توحیدي تخیل او تصوراتو او د ژوند له اصولو سره سم د تاریخ او روایاتو هنداري دي .

د ذوالحجې د لومړیو لسو ورځو فضیلت:

(عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجَعْ مِنْ ذَلِكَ

(۱) بِشْيٍ

ژباړه: له حضرت ابن عباس رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله ﷺ فرمايلي دي: (څومره چې نېک اعمال الله ﷻ ته په دې لسو ورځو کې محبوب دي په نورو ورځو کې ورته دومره محبوب نه دي)، صحابه وو وپوښتل: ای د الله رسوله! د الله ﷻ په لار کې جهاد هم د دغه لسو ورځو د نېک عمل په پرتله الله ﷻ ته محبوب نه دی؟ رسول الله ﷺ ورته وويل: (د الله ﷻ په لار کې جهاد هم د دغو ورځو د نېک عمل په شان الله ﷻ ته محبوب نه دی، البته بې له هغه چا چې په ځان او مال سره د الله ﷻ په لارې کې ووځي، او بيا د هېڅ شي سره راستون نشي، يعنې ځان او مال ټول د الله ﷻ په لار کې وښدي)

حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي: (د الله ﷻ د عبادت لپاره غوره وخت د ذوالحجې لس ورځې دي، په دې لس ورځو کې يوه ورځ روژه د يو کال روژې نيولو په اندازه او يوه شپه عبادت د قدر د شپې په اندازه ثواب لري) (۲)

الله ﷻ په قران کریم کې په دې لسو ورځو قسم ياد کړی دی، او زياتره علماء په دې خبره په يوه خوله دي چې له دې لسو ورځو څخه همدغه د ذوالحجې لومړنۍ لسې ورځې مراد دي، په ځانگړې توگه نهمه ورځ يعنې د عرفات ورځ او شپه د دې لسو شپو څخه غوره او منلې ده، څوک چې په نهمه ورځ روژه ونيسي د يو تېر شوي کال او د بل راتلونکي کال گناهونه يې بخښل کيږي. او همدارنگه د لوی

(۱) سنن الترمذی: باب ما جاء فی العمل فی ايام العشر، رقم الحديث ۷۵۷

(۲) سنن الترمذی: باب ما جاء فی العمل فی ايام العشر، رقم الحديث ۷۵۸

(۱) اختر د شپې عبادت هم د الله ﷻ په وړاندې ډېر ثواب لري.

د لوی اختر په ورځ تر ټولو غوره عمل:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْوَاقِ دَمٍ وَإِنَّهُ لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي فَرْثِهِ بَقَرُونَهَا وَأَشْعَارُهَا وَأَطْلَافُهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعُ فِي الْأَرْضِ فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا» (۲)

ژباړه: له عايشې رضي الله عنها څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ وفرمايل: الله ﷻ ته د لوی اختر د ورځې په عملونو کې تر قربانۍ زيات غوره بل عمل نشته د قيامت په ورځ به د قربانۍ څاروی له ښکرونو او وېښتانو سره (ژوندي) راشي، او د قربانۍ وينه مخکې ته تر رسېدو مخکې الله ﷻ ته د قبول وړ گرځي، نوای د الله ﷻ بنده گانود زړه له اخلاصه قرباني کوي.

د تشریق تکبيرونه:

(اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ - لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ) د ذوالحجې د نهمې (عرفات) ورځې له سهار څخه تر ديارلسمې ورځې پورې د هر لمانځه څخه وروسته يو ځل دغه تکبيرونه ويل واجب دي، که څوک په جمع لمونځ او که يې يوازې د نر او ښځې

(۱) مفتي محمد شفيع رحمته الله عليه ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۲) ترمذی: ابواب الاضاحی، رقم الحديث ۱۴۹۳

ټولو لپاره دغه حکم یو ډول دی .

تکبیرونه باید له هر لمانځه وروسته په لوړ ښه سره وویل شي ،
که څوک یې په ټیټ ښه وایي باید هغه ته وویل شي چې په لوړ ښه
سره یې ووايه .^(۱)

دلوی اختر د ورځې سنت کارونه:

دلوی اختر د ورځې سنت کارونه په لاندې ډول دي :

- سهار وختي له خوبه پاڅېدل .
- غسل کول او مسواک وهل .
- نوې او پاکې جامې اغوستل ، که څوک نوې جامې ونه لري خو پاکې باید وي .
- د عطرو لگول .
- په وړوکي اختر کې د لمانځه څخه مخکې خوراک ، څښاک کول او په لوی اختر کې د لمانځه څخه وروسته خوراک او څښاک کول .
- د اختر د لمانځه ځای (عیدگاه) ته د تللو په وخت کې په لوړ ښه سره تکبیرونه ویل .^(۲)

د اختر د لمانځه لپاره اذان او اقامت نشته:

عن جابر بن سمره قال صليت مع رسول الله ﷺ العیدین غیر مرة و
لا مرتین بغیر اذان ولا اقامة.^(۱)

له جابر بن سمره څخه روایت دی چې ما له رسول الله ﷺ سره یو
یا دوه ځلې نه بلکې څو ځلې لمونځ کړی دی ، تل پرته له اذان او
اقامت څخه .

د اختر د لمانځه ترتیب:

د اختر لمونځ دوه رکعتونه دي او په هر رکعت کې درې - درې
تکبیرونه اضافه دي ، په لومړي رکعت کې تکبیرونه د ثناء
(سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ) څخه وروسته او د فاتحې (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ) څخه وړاندې ویل کیږي ، د اضافه تکبیرونو د ویلو پر
مهال لاسونه غوږونو ته پورته کېږي (مقتديان دي هم لاسونه
غوږونو ته پورته کړي) او بیا څوږند پرېښودل کیږي .

د درې تکبیرونو ویلو څخه وروسته امام فاتحه او بیا قرائت
لولي... او په دویم رکعت کې د فاتحې سورت او قرائت څخه
وروسته درې ځله بیا تکبیرونه ویل کیږي او د څلورم تکبیر په ویلو
سره رکوع ته کښته کیږي .^(۲)

^(۱) مسلم

^(۲) د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۱) د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۲) د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

د اختر خطبه:

که څه هم د اختر خطبه سنت ده، خو په پټه خوله یې اورېدل او ورته کېناستل واجب دي؛ که خطبه اورېدل کېږي او که نه اورېدل کېږي.^(۱)

د اختر په ورځ نفلي لمونځ:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى يَوْمَ الْفِطْرِ رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلَا بَعْدَهَا^(۲)

ژباړه: له ابن عباس رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ به د کوچني اختر په ورځ دوه رکعت له لمونځ کاوه تر هغه مخکې او وروسته به یې کوم نفل لمونځ نه کاوه.

د اختر تر لمانځه مخکې نفل کول مکروه دي که هغه په عیدگاه کې وي او که بل ځای، خو د اختر تر لمانځه وروسته یوازې په عیدگاه کې نفل لمونځ مکروه دی په کور کې مکروه نه دی.^(۳)

د قربانی تعریف:

د لوی اختر په ورځو کې د الله ﷻ د تقرب (نږدېوالي) د حاصلولو په موخه د کوم ځانگړي څاروي حلالولو ته قرباني (اضحیه)

(۱) مسایل رفعت قاسمی ۹۷/۵

(۲) بخاری: باب الطیب للجمعة، رقم الحديث ۹۶۴

(۳) مسایل رفعت قاسمی: ۶۹/۵

وايي: (۱)

د قربانی مشروعیت:

قرباني یو داسې مشروع عمل دی چې په قران، حدیث او اجماع سره ثابت دی، او پر دې باندې د ټولو علماوو اتفاق دی.^(۱)

د قربانی حکم:

قرباني یو مالي عبادت دی او حکم یې واجب دی (۲) الله ﷻ فرمایي (فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ) خپل رب ته لمونځ وکړه او قرباني وکړه.

ابن کثیر رحمه الله له مفسرینو صحابه کرامو، تابعینو لکه حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه، عطاء، مجاهد، عکرمه او حسن بصری رحمه الله څخه روایت کړی دی چې د (وَانْحَرْ) کلیمې معنی قرباني ده.^(۴)

رسول الله ﷺ فرمایي څوک چې وس ولري او قرباني نه کوي زموږ عیدگاه ته دي نه راځي.^(۵)

(۱) الدرالمختار بهامش رد المحتار ۲۱۹/۵

(۲) ردالمختار: ۲۲۰/۵، طرشيديه

(۳) ردالمختار: ۲۲۰/۵، طرشيديه

(۴) ابن کثیر رحمه الله .

(۵) سنن ابن ماجه: باب الاضاحی واجبة، رقم الحديث ۳۱۲۳

د قربانی حکمت او فلسفه:

سربېره پر دې چې قرباني یو ابراهیمي یاد دی، دا د الله ﷻ په لار کې یو ډول سربښندنه او د الله ﷻ د مننې اداء کول هم دي. کله چې بډایان د قربانی غوښه د بېوزلو په منځ کې وېشي، نو په مسلمانانو کې د دوستۍ او ورورولۍ احساس او روحیه ژوندی کوي.

بډای او فقیر یو د بل تر څنګ خونې کوي؛ چې دا خونې په یوه ټولنه کې د سوکالۍ او نېکمرغۍ لامل ګرځي.

د قربانی حقیقت او ارزښت:

(عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قُلْتُ أَوْ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الْأَصَاحِيُّ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا مَا لَنَا مِنْهَا قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةً قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالْصُّوْفُ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الصُّوْفِ حَسَنَةً) (۱)

حضرت زید بن ارقم وايي چې صحابه ووله پېغمبر ﷺ څخه د قربانی د حقیقت په اړه پوښتنه وکړه پېغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (دا ستاسو د پلار حضرت ابراهیم (علیه السلام) سنت دی) صحابه وووېوېستل: (آیا نو په دغه قربانی کې موږ ته هم ثواب رارسېږي؟) پېغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (هو، د قربانی د حیوان د هر وېښته په بدل کې تاسو ته یوه نېکي لیکل کېږي) صحابه وویا وپوېستل: (د وړیو هم دومره اجر دی؟) پېغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (هو، د وړیو هم دغه حساب دی، د هر

وېښته په بدل کې یوه نېکي ورکول کېږي

د قربانی فضیلت:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ إِهْرَاقِ دَمٍ وَإِنَّهُ لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي فَرْثِهِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأَطْلَافِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعُ فِي الْأَرْضِ فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا» (۱)

حضرت عایشه (رضی الله عنها) وايي چې پېغمبر ﷺ وفرمایل د قربانی په ورځ کې الله ﷻ ته تر قربانی زیات بل کار خوښ نه وي، په دې ورځو کې دغه نېک کار تر هر بل نېک کار غوره وي، د قربانی څاروی به د قیامت په ورځ د ښکرو، وېښتانو او ښنگرو سره یوځای ژوندی راشي، او د قربانی په ورځ به د حلالولو په وخت چې د وینې یو څاڅکی پر مخکې لوېږي، نو ځمکې ته تر رسېدو مخکې د الله ﷻ د خوښۍ سبب ګرځي، او هغه یې قبلوي، نوای د الله ﷻ بنده ګانو! په خوښۍ او د زړه په مینه قربانی وکړئ.

د قربانی پر پرېښولو وعید:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحِّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّاتَنَا) (۱)

(۱) ترمذی: ابواب الاضاحی، رقم الحديث ۱۴۹۳

(۲) سنن ابن ماجه: باب الاضاحی واجبة ام لا؟، رقم الحديث ۳۱۲۳

(۱) سنن ابن ماجه: باب ثواب الاضاحیه، رقم الحديث ۳۱۲۷

ژباړه: له حضرت ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ وفرميا: څوک چې وس ولري (د نصاب څښتن وي)، خو قرباني نه کوي هغه دي زموږ عيدگاه ته نه راځي.

د قربانی نصاب:

د قربانی او صدقة الفطر (سرسایې) نصاب یوه ډول دی، او هغه (۸۷,۴۷۹) گرامه سره زرو یا (۶۱۲,۳۵) گرامه سپین زردی ^(۱).

د نصاب تعریف:

نصاب د مال هغې خاصې اندازې ته ویل کېږي، چې پر هغې باندې شریعت زکات فرض کړی وي، لکه د پسونو لپاره څلوېښت (۴۰) پسونه، د سپینو زرو لپاره دوه سوه (۲۰۰) درهمه او د سرو زرو لپاره شل (۲۰) مثقاله سره زرو ^(۲).

قرباني پر چا واجبېږي؟

قرباني پر هر هغه چا واجبېږي چې مسلمان، عاقل، بالغ، مقیم او د (۶۱۲,۳۵) گرامه سپینو زرو، او یا د (۸۷,۴۷۹) گرامه سرو زرو څښتن وي. ^(۳)

یا په واک کې داسې څه ولري چې له اړتیا یې زیات وي، او ارزښت یې د سپینو یا سرو زرو د نصاب قیمت ته ورسیږي.

د اړتیا شیان هغه دي چې د سړي ژوند او عزت پورې تړلی وي، لکه خوراک، څښاک، کالي، د اوسېدو ځای او داسې نور چې په اصلي اړتیاوو کې شمېرل کېږي، نو له دې امله ستر - ستر دېگونه، لوی فرشونه، قالینې، راډیو او تلوېزیون، له اړتیا زیاتې جامې او داسې نور شیان چې د انسان د اساسي اړتیاوو په جمله کې نه راځي نو که د دغو شیانو ارزښت د نصاب قیمت پوره کولای شو نو قرباني واجب ده. ^(۱)

که څوک د نصاب څښتن وي، د قربانی لپاره د کال تېرېدل شرط نه دي، ځکه خو که څوک د اختر په دویمه ورځ هم د لمر له لوېدو څخه وړاندې دومره شتمني پیدا کړي چې ارزښت یې د قربانی نصاب ته رسېده نو قرباني پرې واجب ده. ^(۲)

یاده دي وي چې د نارینه وو په څېر په ښځو هم قرباني واجب ده، چې کله د قربانی د نصاب په کچه سره یا سپین زرو یا هم د هغه په اندازه شتمني ولري. ^(۳)

که کوم لېونی او ماشوم د نصاب څښتن وي قرباني پرې نه کیږي او د هغوی سرپرست هم نه شي کولای چې د هغوی پر ځای (د هغه له ماله) قرباني وکړي. ^(۴)

^(۱) ردالمحتار: ۲۱۹/۵، ط رشیدیه

^(۲) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۱/۵، هندیه: ۲۹۲/۵

^(۳) هندیه: ۲۹۲/۵، ط ماجدیه

^(۴) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

^(۱) احسن الفتاوی: ۵۰۸/۷

^(۲) مسایل رفعت قاسمی: ۵۵/۵

^(۳) احسن الفتاوی: ۵۰۸/۷

کوم کس چې مسافر وي پر هغه هم قرباني واجب نه ده. که مسافر مقیم شو، یا مقیم مسافر شو، د قربانی د وجوب لپاره اخر وخت معتبر دی، که مسافر د اختر په درېیمه ورځ تر لمر لوېدو مخکې مقیم شو، نو قرباني پر واجب ده. او که مقیم په اخر وخت کې مسافر شي نو بیا قرباني پر واجب نه ده.^(۱)

که څوک پر ځان نذر ومني او یا د قربانی په نېت څاروی واخلي نو قرباني پر واجب ده، که څه هم فقیر وي.^(۲)

که چا د قربانی وصیت وکړ او مال یې هم پرېښود، نو پر وصي یا ولي یې قرباني کول واجب او ضروري ده.^(۳)

که د یو چا مال حرام وي، لکه د رشوت یا سود او یا داسې نور، نو پر هغه باندې قرباني واجب نه ده؛ که قرباني وکړي نو قرباني یې نه صحیح کېږي، ځکه چې پر هغه باندې د ټول مال صدقه کول واجب دي.^(۴)

که دوه یا درې وړونه گډ ژوند کوي، نو شتمنی ته یې کتل کېږي، که یې شتمني دومره وه چې د هر یوه برخه نصاب ته رسېده، نو پر هر وروړ جلا جلا قرباني واجب ده، او د ټولو له لورې یوه قرباني بسنه نه کوي.^(۵)

که پلار او بالغ زامن گډ ژوند کوي، خوراک او څښاک یې یو

(۱) هندیه: ۲۹۲/۵

(۲) هندیه: ۲۹۱/۵

(۳) جواهر الفتاوی: ۱۱۵/۱

(۴) احسن الفتاوی: ۵۰۶/۷ ردالمحتار: باب زکاة الغنم

(۵) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۲/۵

ځای وي، نو که زوی د پلار په شتمنی او کاروبار کې مستقله برخه او اختیارات ولري، نو پر زوی جلا قرباني واجب ده او پر پلار جلا، او که مستقله برخه ونه لري او نه هم خپله د نصاب په اندازه مال ولري، نو پر زوی قرباني واجب نه ده، یوازې د پلار قرباني بسنه کوي.^(۱)

د قربانی ورځې:

د ذوالحجې لسمه، یوولسمه او دولسمه د قربانی د حلالولو ورځې دي، د ذوالحجې د دولسمې ورځې تر لمر لوېدلو وروسته بیا قرباني نه کیږي. خو په دې درېوو ورځو کې لومړۍ ورځ یعنې د ذوالحجې په لسمه قرباني کول ډېره غوره او ثواب لري. او د دې درېوو ورځو څخه پرته بله ورځ قرباني نه کېږي.^(۲)

د قربانی پر ځای صدقه او خیرات کول:

که د چا څخه قرباني د عذر له کبله پاتې شي او یا د قربانی په ورځو کې ورڅخه بي پروایي وشي، پر دغه کس واجب ده چې د قربانی بیه په غریبانو وويشي. که څوک د قربانی په ورځو کې د قربانی پیسې صدقه کړي قرباني یې نه کیږي ځکه چې صدقه یو ډول عبادت ده او قرباني بل ډول عبادت ده، د روژې پر ځای لمونځ او د لمونځ پر ځای زکات او حج نه کیږي، نو له دې کبله د قربانی پر

(۱) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۵/۵

(۲) فتاوی هندیه ۲۹۵/۵

حای صدقه نه صحیح کیږي.^(۱)

د قربانی د حلالولو وخت :

په کومو ښارونو کې چې د جمعې او اختر لمونځ کېږي په هغه سیمو کې د اختر د لمانځه څخه وړاندې د قربانی حلالول جایز نه دي، خو په کومو سیمو کې چې د جمعې او اختر لمونځ نه کیږي، د هغو سیمو اوسېدونکي کولای شي چې د سهار د لمانځه وروسته قربانی حلالې کړي،^(۲)

که د اختر په لومړۍ ورځ لمونځ د کومې ستونزې له کبله و ځنډیږي د اختر د لمانځه د وخت د تېرېدو وروسته خلک کولای شي چې خپلې قربانۍ حلالې کړي.^(۳)

د شپې له خوا د قربانی حلالول روا ده خو مکروه ده.^(۴)

د قربانی د حلالولو مستحب وخت :

د کلیوالو لپاره تر لمر راختو، او د ښاریانو لپاره د اختر تر خطبې وروسته قرباني کول مستحب دي، که چا مخکې تر دې چې امام سلام وگرځوي، قرباني وکړه نو قرباني یې صحت نه لري.^(۵)

(۱) د مفتي محمد شفیع رحمہ اللہ لیکنه: تاریخ قربانی، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۲) فتاویٰ هندیه: ۲۹۵/۵.

(۳) فتاویٰ هندیه: ۲۹۵/۵.

(۴) الدر المختار بهامش رد المحتار: ۲۲۵/۵.

(۵) هندیه: ۲۹۵/۵.

د حلالولو سنت طریقه:

(عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَمَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَقَى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا.)^(۱)

ژباړه: له انس رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ دوه ښکرونه لرونکي، سپینوالي او توروالي ته مایل پسونه په خپل لاسونو قرباني کړل، د حلالولو پر مهال یې (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ) وویل او خپله پښه یې د هغه پر غاړه اېښې وه.

ابوسعید خدری رضي الله عنه څخه روایت دی، وايي: رسول الله ﷺ فاطمې رضي الله عنها ته وفرمايل: ولاړه شه له خپلې قربانۍ سره ودرېږه (او ذبح کول یې وگوره) ځکه د هغې د لومړي څاڅکي سره چې ځمکې ته رسيږي ستا ټولې تېرې گناوې بخښل کېږي، فاطمې رضي الله عنها پوښتنه وکړه ای دالله ﷻ رسول! د فضیلت موږ اهل بیت لپاره څانگړی دی او که ټول مسلمانان مستحق دي، رسول الله ﷺ وفرمايل: دا فضیلت موږ لره هم او نورو مسلمانانو لره هم شته.^(۲)

د قربانی د حلالولو سنت طریقه دا ده چې قرباني کوونکی دي قرباني په خپله حلاله کړي او که قرباني کوونکی د حلالولو په طریقه نه پوهېده نو بل چا ته دي د قربانی د حلالولو اجازه ورکړي خو پخپله باید د قربانی د حلالولو پر مهال حاضر او ولاړ وي^(۳)، که یوه مېرمنه په کور کې وي او قرباني یې دباندې حلاله شي پروا نه

(۱) بخاری: باب تکبیر عند الذبح، رقم الحدیث ۵۲۴۵.

(۲) مسائل رفعت قاسمی، ۱۵۲/۵ (الترغیب) په حواله.

(۳) هندیه: ۳۰۰/۵.

لري. (۱)

تر حلالولو مخکې ادا ب:

- ۱- تر حلالولو مخکې څاروي ته اوبه او خواړه ورکول کېږي، او وېی ، تېږې يې ساتل مکروه دي.
- ۲- د حلالولو ځای ته يې په ډېر سختۍ سره يې کښول مکروه دي، بايد په ښه نرمۍ سره د حلالې ځای ته ورسول شي.
- ۳- چاره به ښه تېره کوي په پښه چاره يې حلالول مکروه دي.
- ۴- که چاره تېره کوي نو له څاروي څخه دي پټه تېره شي.
- ۵- په حديث شريف کې راځي: يو شخص څاروی چپه کړی وو بيا يې چاره تېره کوله، رسول الله ﷺ چې وليدويې ويل: (تاسو څاروی خو ځله وژنئ؟)
- ۶- د يوه څاروي حلالول د بل په وړاندې مکروه دي.
- ۷- تر حلالو دي وروسته يو څه وخت ورته وگوري چې بدن يې سوړ شي. (۲)

(۱) فتاوی هندیه ۲/ ۲۰۱.

(۲) ۱-۷ مسایل رفعت قاسمي: ۵/ ۱۵۵

د قربانی نېټ:

د قربانی لپاره په ژبه د نېټ ويل ضروري نه دي ، خو په زړه کې به يې دا وي چې قرباني کوم نو قرباني يې صحيح ده، او د قربانی د حلالولو پر مهال (بِسْمِ اللَّهِ أَكْبَرُ) ويل ضروري او سنت دي. (۱)

تر حلالولو مخکې دعا:

قربانی حيوان بايد مخ په قبله واچول شي او بيا دغه دعا بايد وويل شي: (إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) (۱)

ژباړه: بېشکه مخ مې کړی دی د هغه چا په لورې چې ځمکې او اسمانونه يې پيدا کړي دی او زه له مشرکينو څخه نه یم ، بېشکه لمونځ ، ټول عملونه ، ژوند او مرگ مې د الله ﷻ لپاره دي .

تر حلالولو وروسته دعا:

د قربانی د حلالولو څخه وروسته دي دغه دعا ولوستل شي :

(اللَّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَ مِنْ حَبِيبِكَ مُحَمَّدٍ وَخَلِيلِكَ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ) (۳)

(۱) د مفتي محمد شفيع رحمته الله عليه ليکنه: تاريخ قرباني ، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۲) ابوداؤد: باب ما يستحب من الضحايا ، رقم الحديث ۲۷۲۹

(۳) مشکوة: ۱/ ۱۲۸

ژباړه: ای ربه! دغه (قرباني) زما څخه قبوله کړه لکه څنگه چې دي د خپل نازولي (پېغمبر حضرت محمد ﷺ او حضرت ابراهيم ﷺ) قرباني قبول کړې وه.

د قرباني څاروی:

په شریعت کې د قرباني څاروي دوه ډوله دي:

۱- کوچني څاروي لکه وزه (بزه) او پسه چې د یوه کس له لورې قرباني کېدای شي.

۲- غوا، غوایی، گامېنبه، اوبنه او اوبن چې د اوو کسانو له لورې قرباني کېدای شي.^(۱)

او له دې پرته په نورو حیواناتو لکه وحشي څاروي، چرگ یا چرگه قرباني نه کېږي.

د قرباني د څاروي عمر:

- غوا او گامېنبه باید دوو کلنه وي.
- اوبنه او اوبن باید پنځه کلن وي.
- وزه او پسه باید یوکلن وي.
- که د پورتنیو حیواناتو عمر له خپلې اندازې کم وي قرباني کول یې روا نه دي. (۲)
- که مرغومی له یو کال څخه کم وي نه قرباني کېږي، خو که وری

(۱) فتاوی هندیه: ۲۹۷/۵

(۲) ردالمحتار: ۲۲۶/۵

یا وری دومره تیاره شوې وي چې په ونه او وزن کې له یو کلن سره برابره وي بیا قرباني کېدای شي. (۱)

- که څوک د قرباني لپاره څاروی اخلي، د قرباني پلورنکی ووايي چې د دغه څاروي عمر پوره دی، او څاروی هم د څېرې څخه په عمر پوره ښکارېده، د پلورونکي په خوله یقین کول روا دي.

هغه څاروي چې قرباني کول یې غوره دي:

۱. غوره دا دي چې د قرباني څاروی ښه چاغ، ښایسته او غټ وي.
۲. د خصي څاروي قرباني کول روا بلکې غوره هم ده.^(۲)

هغه څاروي چې قرباني کول یې روا دي خو غوره نه دي:

۱. هغه څاروی چې د پیداينېت له ورځې څخه یې ښکر نه وي، او یا یې ښکروې خو له بېخه مات شوی نه وي، قرباني یې صحیح ده، او که له بېخه مات شوی وي بیا یې قرباني نه کېږي.
۲. د لېوني څاروي قرباني روا ده، خو غوره نه ده.^(۳)
۳. د ډېر عمر لرونکي او شنه څاروي قرباني صحیح کېږي، خو غوره نه ده.^(۴)
۴. د پوستکي ناروغي (خارښت) لرونکي څاروي قرباني کېږي، په دې شرط چې اثر یې و غوښې ته نه وي رسېدلی او که یې اثر و غوښې ته رسېدلی وي، بیا یې قرباني نه صحیح کېږي.^(۵)

(۱) الدر مختار بهامش ردالمحتار ۲۲۶/۵

(۲) جواهر الفتاوی: ۱۱۹/۱

(۳) احسن الفتاوی: ۵۱۲/۸

(۴) احسن الفتاوی: ۵۲۲/۸

(۵) جواهر الفتاوی: ۱۲۱/۱

۵. د بلارب یا کوچني بچي لرونکي څاروي، قرباني کول يې روا ده، خو غوره نه ده.^(۱)

هغه عيب لرونکي څاروي چي د قربانی وړ نه دي:

۱- هغه څاروی چې یو یا دوه ښکرونه یې له ښځه وتلي وي.^(۲)

۲- هغه پسه چې لم یې د پیدایښت له وخته نه وي.

۳- د وزې یا مېړې چې یو تی یا دواړه یې پرې شوي، وچ شوي او یا داسې عیبجن وي چې د رودلو وړ نه وي؛ قرباني کول یې صحت نه لري.

۴- دغوا یا اوبنې چې دوه یا درې تي پرې یا وچ شوي وي او یا هم د رودلو وړ نه وي؛ قرباني کول یې صحت نه لري.

۵- پوند یا کونډ څاروی چې کونوالی یې څرگند وي.

۶- داسې گوډ چې د حلالولو ځای ته پخپله نه شي تللای.

۷- د داسې څاروي چې د پیدایښت له وخته یې غوږونه نه وي، قرباني یې صحت نه لري؛ که غوږونه یې وه خو واپړه وه، قرباني کول یې روا دي.

۸- هغه څاروی چې د یوه غړي لکه غوږ، لکۍ او یا پزې تر درېیمې برخې ډېره حصه پرې شوې وي؛ قرباني کول یې روا نه دي.

۹- د بې غاښو او هغه حیوان حلالول چې ډېر غاښونه یې لوېدلي

(۱) رد المحتار ۲۲۷/۵

(۲) فتاوی هندیه: ۲۹۷/۵

وي، او خوراک نشي پرې کولای قرباني یې صحت نه لري.

۱۰- داسې ډنگر څاروی چې په هډوکو کې یې ماغده نه وي، قرباني یې نه صحیح کېږي.

۱۱- د نرښځي څاروي قرباني کول صحت نه لري، ځکه چې غوښه نه پخېږي.^(۱)

په قرباني کې دگډون مسئلې:

۱. په لوی څاروي کې اووه کسان گډون کولای شي، خو شرط دا دی چې د هر یوه برخه به د څاروي تر اوومې حصې کمه نه وي، نو که گډون کوونکي اووه کسان وي، ځینو لږ او ځینو ډېرې پیسې ورکړې وي، او غوښه هم د پیسو په اندازه ووېشي، د ټولو قرباني نه صحیح کېږي ځکه د ځینو برخه تر اوومې کمېږي.^(۲)

۲. که په لوی څاروي کې تر اووه کسانو زیات گډون وکړي نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.^(۳)

۳. غوره طریقه دا ده چې د څاروي تر اخیستلو مخکې شریکان وموندل شي، که څوک څاروی واخلي او نېت یې دا وي چې یوه یا دوې برخې یې زما دي او په نورو برخو کې خلک راشريکوم نو دا صورت هم صحیح دی.^(۴)

(۱) ۱۱-۱، الدرالمخار مع رد المحتار: ۲۲۷/۵-۲۲۸

(۲) فتاوی هندیه: ۳۰۴/۵

(۳) هندیه: کتاب الاضحیه، باب الثمان ۳۰۵/۵

(۴) هندیه: کتاب الاضحیه، باب الثمان ۳۰۴/۵

۴. که د چا د اخیستلو پر مهال د شریکولو نېت نه وي کړی، نو بیا دې ته کتل کېږي، چې اخیستونکی شتمن دی که غریب، که شتمن وي نو بل څوک له ځان سره شریکولای شي او که غریب وي بیا نو بل څوک نه شي شریکولای، خو که څوک شریک کړي قرباني یې صحیح کېږي، البته پر غریب باندې د هغو ټولو برخو چې خلکو ته یې ورکړې تاوان لازمېږي، نو که د قرباني ورځې پاتې وي، د هغو برخو قرباني به کوي، که د قرباني ورځې تېرې وي، بیا دي د هغو برخو بیه پر مسکینانو ووېشي.^(۱)

۵. که په ګډون کوونکو کې د یوه کس نېت یوازې د غوښو خوړل و او د قرباني نه وو، نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.^(۲)

۶. که اووه کسانو ګډون وکړي یو لوی څاروی یې د قرباني لپاره واخیست، تر قرباني کولو مخکې یو شریک وفات شو، نو که د وفات شوي کس وارثانو د قرباني کولو اجازه ورکړه د ټولو قرباني صحیح ده او که د وارثانو له اجازې پرته قرباني وشي نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.^(۳)

۷. که په شریکانو کې د یوه مال حرام و، لکه د رشوت یا سود پیسې نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.^(۴)

۸. که د ګډونوالو نېتونه بېلابېل جېتونه ولري خو نېت د ټولو د ثواب وي لکه نفل قرباني، واجب قرباني، عقیقه، مسنونه

ولیمه نو د ټولو شریکانو قرباني صحیح کېږي.^(۱)

په قرباني کې نیابت:

په قرباني کې نیابت صحیح کېږي، که یو کس په یوه هېواد یا ښار کې وي؛ بل چا ته په بل هېواد کې د قرباني اجازه وکړي چې زما لپاره قرباني وکړه نو قرباني یې صحیح کېږي.^(۲)

د وفات شوي کس لپاره قرباني کول:

۱. د وفات شوي کس لپاره قرباني کول روا دي، او وفات شوي شخص ته یې ثواب رسېږي.

۲. عن حنبل قال: رأيت علياً رضي الله عنه يضحى بكبشين فقلت له ما هذا؟ فقال إن رسول الله صلى الله عليه وسلم أوصاني أن أضحي عنه فأنا أضحي عنه.^(۳)

ژباړه: حضرت حنبل وایي ما حضرت علي ؓ ولید چې دوه پسونه یې قرباني کول، ما ورته وویل: دا دوه پسونه ولې قرباني کوې؟ ده راته وویل: ما ته پېغمبر ؐ وصیت کړی و، نو دا یوه زما خپل قرباني ده او دا بله د رسول الله ﷺ له لورې قرباني

(۱) هندیة: کتاب الاضحية، باب الثمان ۳۰۴/۵

(۲) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۹۹/۵

(۳) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۹۹/۵

(۴) احسن الفتاوى: ۵۰۶/۷

(۱) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۹/۵

(۲) هندیة: ۲۹۴/۵

(۳) ابوداؤد: باب استحباب الضحية رقم الحديث: ۲۷۹۰

کوم.^(۱)

۳. قرباني د رسول الله ﷺ، مور، پلار، استاذ او نورو خپلوانو له لورې هم کېدای شي.

۴. که دوه وړونه سره شریک شي یو لوی خاړوی واخلي، درې درې برخې د ځان لپاره او یوه برخه مشترکه د پلار له لورې قرباني کړي نو د پلار له لورې قرباني یې نه صحیح کېږي ځکه چې په لوی خاړوي کې چې څومره کسان شریکان وي هغومره حصې شمېرل کېږي، دوی دوه نقره وه نو ټول قرباني شول، خاړوی دوی حصې کېږي.^(۲)

د قرباني غوښه:

۱. قرباني که د وصیت وي، نو قرباني کوونکی او د هغه اصول (پلار نېکه) فروع (زوی، لمسی) او شتمن یې غوښه نه شي خوړلای، بلکې پر مسکینانو باندې وېشل یې ضروري دي.^(۳)

۲. د قرباني غوښې خرڅول یا قصاب او مزدور ته یې په مزدورۍ کې ورکول روا نه دي.^(۴)

۳. که د قرباني د غوښو تر وېشلو مخکې د ټولو شریکان په خوښه

(۱) ابوداؤد

(۲) احسن الفتاوی: ۴۹۸/۷

(۳) ردالمحتار: ۲۳۰/۵

(۴) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۳۱/۵

چا ته ورکړل شي.^(۱)

۴. که شریکان په یوه کور کې گډ اوسېدل بیا د غوښې وېش ضروري نه دی.^(۲)

۵. که قرباني د څو کسانو شریکه وه، غوښه یې باید په تله باندې وویشل شي، اټکل وېش یې روا نه دی.^(۳)

د قرباني د غوښې د وېش مستحبه طریقه:

د قرباني په غوښو کې مستحبه طریقه دا ده چې درې برخې شي:

۱- یوه برخه دي ځان ته واخلي.

۲- دویمه برخه دي پر گاونډیانو او دوستانو ووېشي.

۳- درېیمه برخه دي پر مسکینانو یا غریبانو ووېشل شي.

که د چا ماشومان ډېر وي او دی غریب وي، ټوله غوښه ځان ته اخیستلای شي. د قرباني غوښه خرڅول حرام دي، قصاب ته د قرباني خرمن په مزدورۍ کې ورکول روا نه ده، قصاب ته دي د قرباني د غوښې او خرمنې پرته روپیۍ په مزدورۍ کې ورکړي.^(۴)

(۱) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

(۲) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

(۳) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

(۴) د مفتي محمد شفيع رحمه الله لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

د قربانی څرمن (پوست):

د قرباني څرمن پخول (الویل یعنی وېښتیا یې په اور سوزول) او بیا یې خوړل روا دي،^(۱)

که څوک د قربانی د څرمنې څخه ځان ته مسله (جای نماز) یا بل شی جوړ کړي څه پروا نه لري، او که څوک د قربانی څرمن څرخه کړي پیسې دي صدقه کړي، په شخصي کارونو کې د قربانی پیسې لگول روا نه دي، ځکه چې د قربانی د څرمنې پیسې صدقه کول واجب دي، لنډه دا چې د قربانی څرمن باید په دې نېت څرخه شي چې پیسې یې صدقه کړي.

امام او یا مؤذن ته په تنخوا کې د قربانی څرمن ورکول روا نه ده، د قربانی د څرمنې د لگښت لپاره غوره ځای مدرسه او پوهنیز مرکزونه دي، ځکه چې دغه د مدرسو او پوهنیزو مرکزونو د چلولو لپاره ستره مالي پانگه جوړوي.

د قربانی څرمن د مدرسې ښوونکي او یا خادم ته هم په تنخوا کې ورکول روا نه دي.^(۲)

(۱) احسن الفتاوی: ۵۲۲/۷

(۲) د مفتي محمد شفیع رحمۃ اللہ علیہ لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

د افغان بنسټ پېژندنه:

افغان بنسټ یوه ناگټندویه، غیر سیاسي ښوونیزه، علمي، خدماتي او بلندويه ټولنه ده، چې په هېواد کې د ښوونې، علمي څېړنو، ټولنیزو خدمتونو او پوهاوي په برخه کې د یوې اجتماعي ټولنې په بڼه رامنځته او خپلې هر اړخیزې کړنې (فعالیتونه) د ټول هېواد په کچه تر سره کوي.

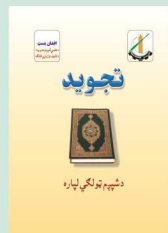
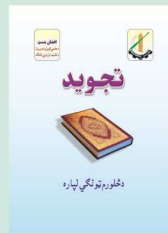
اړیکه

که غواړئ د افغان بنسټ له لارې خپلې نقدي او نورې مرستې، زکاتونه، صدقې اړمنو ته ورسوئ نو په لاندې بانکي حساب یې راولېږئ.

Azizi Bank, Kabul Afghanistan
Account Title: AFGHAN FOUNDATION
Account Number: AFN: 001901100344173
USD: 001901200360713

د افغان بنسټ د مرکزي دفتر پته:

درېیم کور، دویمه کوڅه د امام اعظم د مسجد جنوب لور ته خوشحال خان مېنه، کابل - افغانستان
اړیکه شمېره: +93 (0) 707 046 300 / +93 (0) 752 071 233
برېښنا لیک: info@afghanfoundation.net وېبپاڼه: www.afghanfoundation.net

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library